

אור של יחד – טקס חנוכה בית־ספרי

חט״ב ותיכון – כל בית הספר • 24 דקות

למורה ולצוות ההפקה

מה בקובץ

1. הרעיון המנחה ומפת במה
2. תפקידים ואביזרים
3. התסריט המלא עם קיואים
4. מעברים וסיום
5. טקסטים מסורתיים

חלק א' – הכנה

הרעיון המנחה

מעט אור דוחה הרבה חושך: כל אחת ואחד מאיתנו הוא נר קטן, וכשאנחנו עומדים יחד – נדלק אור גדול. שמונה נרות, שמונה ערכים: אומץ, תקווה, נתינה, אחדות, חוסן, ענווה, הכרת תודה ואור לאחרים.

מטרה: לחגוג יחד את חנוכה ואת חודש כסלו כקהילה אחת: להכיר את סיפור החג ואת מנהגיו בקהילות שונות, לחבר את שמונת הנרות לשמונה ערכים שאפשר לחיות כל יום, ולצאת מהטקס עם תחושת שייכות, תקווה והכרת תודה.

מפת במה

- מרכז הבמה: חנוכייה גדולה עם 8 נרות LED ושמש, על שולחן מכוסה בד כחול; לצידה 8 כוכבי זהב על הרצפה – הנקודה שבה כל מדליק/ה עומד/ת
- צד ימין (מנקודת מבט הקהל): דוכן קריינות עם מיקרופון קבוע ומנורת קריאה קטנה
- צד שמאל: מקהלה על שתי שורות של מדרגות/במות נמוכות, מיקרופון אווירה מעליה
- מאחור: מסך הקרנה למצגת הפתיחה ולשקופיות הערכים; מתחתיו פס של פנסי צנצנות עם נורות LED
- קדמת הבמה, מרכז: שני מיקרופונים אלחוטיים למנחות ולמנחים
- כניסה מימין מאחורי הקלעים – למדליקים ולשחקני המערכון; יציאה משמאל
- בשורה הראשונה בקהל: מקומות שמורים למדליקים, לאורחים ולמשפחות, כולל מקומות נגישים לכיסאות גלגלים

תפקידים

תפקיד	כמה	מה עושים
מנחות ומנחים	2	מובילים את הטקס, מקשרים בין החלקים ומזמינים את המדליקים
קריינות וקריינים	3	קוראים את קטעי הכסלו, הסיפור ההיסטורי והמסורות מהדוכן
מדליקות ומדליקים	8 + 1 לשמש	כל אחת ואחד מדליק נר LED אחד ואומר משפט קצר על הערך שלו
שחקניות ושחקני המערכון	4	מציגים את המערכון "הנר שחשב שהוא קטן מדי"
מקהלה	12–20	שרה בפתיחה, באמצע ובסיום ומובילה את הקריאה הקולית
צוות סאונד ותאורה	2	מפעילים מוזיקה, מיקרופונים ושינויי אור לפי הדף

תפקיד	כמה	מה עושים
צוות שקופיות	1	מעביר שקופיות לפי הסימונים בתסריט
מארחות ומארחים (סדרנים)	4	מקבלים את הקהל, מושיבים אורחים ומשפחות ושומרים על מעברים פנויים
צוות תפאורה	3–4	מקימים ומפרקים את הבמה ומזיזים אביזרים בין החלקים

אביזרים

- חנוכייה גדולה עם 8 נרות LED ושמש (מופעלים במתג נפרד לכל נר)
- 8 כוכבי זהב מבריסטול להדבקה על הרצפה
- 8 כרטיסי ערך גדולים בכחול־זהב (אחד לכל מדליק/ה)
- פנסי צנצנות עם נורות LED לעיצוב חזית הבמה
- סביבון גדול מקרטון למערכון
- תלבושות פשוטות למערכון: כובע נר, כתר שמש, צעיף כחול
- שולחן מסורות: צלחת סופגניות מקרטון, ספינג׳ ולביבות מצוירים, חנוכייה קטנה
- מסך, מקרן ומחשב עם המצגת
- פתקי תודה צבעוניים ועטים לקהל (לרגע התודה)
- סל או קופסה מעוטרת לאיסוף פתקי התודה

חלק ב׳ – התסריט

1:30–0:00 • כניסה ופתיחה

🎙️ מקהלה, צוות סאונד ותאורה	🚶 הקהל נכנס ומתיישב. המקהלה עומדת על המדרגות בצד שמאל. החנוכייה כבויה.
🎵 מוזיקה רכה כלית בכניסה; בסיום – "באנו חושך לגרש" (מקהלה)	💡 אור אולם מלא בכניסה, יורד לאט לחצי־חושך כשהמקהלה מתחילה; ספוט כחול רך על המקהלה

(המקהלה שרה בית אחד ופזמון של "באנו חושך לגרש". כשהשיר נגמר, האור באולם יורד כמעט לגמרי, ונשאר רק פס פנסי הצנצנות בחזית הבמה. רגע של שקט מלא לפני שהמנחים נכנסים.)

📝 לבקש מהקהל לכבות טלפונים לפני הכניסה. לחכות שהשקט יתיישב – זה הרגע שבונה את האווירה.

3:30–1:30 • ברכת פתיחה

🎙️ מנחה 1 ומנחה 2	🚶 שני המנחים נכנסים מימין ונעמדים במרכז קדמת הבמה, משני צדי החנוכייה.
🎵 שקט	💡 ספוט חם על המנחים; פנסי הצנצנות דולקים ברקע

מנחה 1: בוקר טוב לכולנו – תלמידות ותלמידים, צוות יקר, ואורחות ואורחים שהגעתם לחגוג איתנו. מנחה 2: הסתכלו רגע סביב. האולם כמעט חשוך. ובכל זאת אנחנו רואים זה את זה, כי יש כאן כמה אורות קטנים שמאירים לנו את הדרך. מנחה 1: זה בדיוק הסיפור של חנוכה. לא אור אחד ענק שמסנוור, אלא הרבה אורות קטנים, שכל אחד מהם מוסיף עוד קצת. מנחה 2: היום נדליק כאן שמונה נרות. כל נר יקבל שם של ערך – משהו שאפשר לקחת איתנו מהאולם הזה אל הכיתה, אל הבית ואל החברים. מנחה 1: ואולי נגלה שגם אנחנו, כל אחת וכל אחד, נרות קטנים. כשאנחנו עומדים יחד – נדלק אור של יחד. מנחה 2: ברוכות הבאות וברוכים הבאים לטקס חנוכה – "אור של יחד".

5:30–3:30 • כסלו – חודש של אור וחלומות

🎙️ קריינית/קריין 1	🚶 הקריין/ית עולה לדוכן בצד ימין. המנחים זזים לצדי הבמה.
🎵 מוזיקה רכה כלית ברקע, בעוצמה נמוכה	💡 מנורת הדוכן; על המסך – שקופית ירח חדש ושמי לילה כחולים

חודש כסלו מגיע בדיוק כשהימים הכי קצרים בשנה. החושך יורד מוקדם, הערבים ארוכים, ואנחנו מחפשים שמיכה, תה חם ואור. דווקא אז, בלב החורף, מגיע חג של אור. ראש חודש כסלו פותח את החודש הזה, ובכ״ה בכסלו – בעשרים וחמישה בו – מדליקים את הנר הראשון של חנוכה. יש גם מסורת יפה שקושרת את כסלו לחלומות. בשבתות של החודש נוהגים לקרוא בתורה את הסיפורים שבהם החלומות הם הגיבורים: יעקב

החולם על סולם שראשו בשמיים, יוסף הצעיר שחולם על אלומות ועל כוכבים, ופרעה שחולם על פרות ועל שיבולים. יוסף חלם, והחלומות שלו לא התגשמו מהר. היו לו בדרך רגעים קשים מאוד – של בדידות ושל פחד. אבל הוא לא הפסיק להאמין שיש לחלום משמעות. אולי זה מה שכסלו מלמד אותנו: גם כשהלילות ארוכים, מותר לחלום. וחלום, כמו נר קטן, הוא התחלה של אור.

שם החודש ו"חלומות" – מסגרת מסורתית; כדאי לנסח בלשון "נוהגים", "יש מסורת".

7:30–5:30 • הסיפור בשקט – מה קרה בחנוכה

קריינית/קריין 2	קריין/ית 2 מחליף/ה את קריין/ית 1 בדוכן. מעבר שקט, בלי מחיאות כפיים.
צליל פסנתר בודד בין הקטעים, ואז שקט	מנורת הדוכן; על המסך – איור עדין של ירושלים העתיקה ומנורה

לפני יותר מאלפיים שנה, בארץ ישראל, שלט מלך שרצה שכל האנשים בממלכה יחיו באותה הדרך, יאמינו באותו האופן ויוותרו על המנהגים שלהם. קבוצה קטנה של אנשים, משפחה אחת מהעיר מודיעין והחברים שהצטרפו אליה, החליטה שהם לא מוותרים על הזהות שלהם. הם נקראו המכבים. הם היו מעטים, והם עמדו על שלהם – על החירות לשמור על המסורת, על השפה ועל הדרך שבה האמינו. בסוף התקופה הקשה הם חזרו אל בית המקדש בירושלים, ניקו אותו, טיהרו אותו וחנכו אותו מחדש. מכאן השם "חנוכה" – חנוכת המקדש. ולפי המסורת, כשרצו להדליק את המנורה, מצאו רק פך קטן אחד של שמן טהור, שהספיק ליום אחד בלבד. אבל האור דלק שמונה ימים. אפשר לראות בנס הזה סיפור על תקווה: מישהו היה צריך להדליק את הנר הראשון, בלי לדעת אם יספיק. האומץ להתחיל – הוא כבר חצי מהנס.

הסיפור מסופר בכוונה בלי תיאורי קרבות. אם תלמידים שואלים – אפשר להסביר שהיה מרד ארוך ושהטקס בוחר להתמקד בחירות ובתקווה.

9:00–7:30 • ברכות ההדלקה והנרות הללו

מנחה 1, מדליק/ת השמש, מקהלה	מדליק/ת השמש עולה למרכז ועומד/ת ליד החנוכייה. המקהלה מתקרבת מעט לקדמת המדרגות.
שקט בזמן הברכות; אחריהן – "הנרות הללו" (מקהלה)	ספוט זהב צר על החנוכייה; שאר הבמה בחצי־חושך

מנחה 1: לפני שנדליק את שמונת הנרות, נדליק את השמש – הנר שתפקידו להדליק את כל האחרים. מי שרוצים מוזמנים להצטרף לברכות או פשוט להקשיב בשקט; כל אחת ואחד כאן מוזמנים בדרך שמתאימה להם. (מדליק/ת השמש מפעיל/ה את נר השמש. נאמרות ברכות ההדלקה – הנוסח המסורתי, מהדף שבידי המנחה. אחר כך המקהלה אומרת או שרה את "הנרות הללו".)

הנוסח של ברכות ההדלקה ושל "הנרות הללו" מופיע בדף הטקסטים המסורתיים באתר. נרות LED

בלבד בתוך המבנה.

13:30–9:00 • שמונה נרות – שמונה ערכים

🎙️ מנחה 2 ושמונה מדליקות ומדליקים	🚶 שמונת המדליקים עומדים בשורה בצד ימין. כל אחד בתורו עולה לכוכב שלו, מפעיל/ה נר, מניף/ה את כרטיס הערך אל הקהל, אומר/ת את המשפט וחוזר/ת לשורה – הפעם בצד שמאל, כך שהשורה "עוברת" לאט מימין לשמאל.
🎵 מוזיקה רכה כלית חוזרת – צליל פעמון קטן עם כל נר שנדלק	💡 עם כל נר – אור הבמה עולה במדרגה קטנה; בנר השמיני הבמה מוארת כולה באור זהב חם

מנחה 2: שמונה נרות, ושמונה ערכים. כל נר שנדליק יוסיף קצת אור לאולם – וקצת אור לעולם. נר ראשון – אומץ: "אנחנו מדליקים את נר האומץ – לנסות גם כשלא בטוח שיצליח." נר שני – תקווה: "אנחנו מדליקים את נר התקווה – להאמין שגם אחרי לילה ארוך מגיע בוקר." נר שלישי – נתינה: "אנחנו מדליקים את נר הנתינה – כי מי שנותן אור, לא נשאר בחושך." נר רביעי – אחדות: "אנחנו מדליקים את נר האחדות – שונים זה מזה, ויחד מאירים יותר." נר חמישי – חוסן: "אנחנו מדליקים את נר החוסן – לקום, לנשום, ולעשות עוד צעד קטן." נר שישי – ענווה: "אנחנו מדליקים את נר הענווה – להקשיב, ללמוד ולזכור שגם אחרים צודקים לפעמים." נר שביעי – הכרת תודה: "אנחנו מדליקים את נר הכרת התודה – לשים לב לטוב שכבר יש לנו." נר שמיני – אור לאחרים: "אנחנו מדליקים את נר האור לאחרים – להיות בשביל מישהו הנר שמאיר לו את הדרך." מנחה 2: הסתכלו עכשיו על הבמה. כל נר לבדו הוא אור קטן. כולם יחד – אור של יחד.

📝 מומלץ לבחור מדליקים מכל השכבות ומכל הקבוצות בבית הספר. מי שמתרגש – יכול לקרוא את המשפט מהכרטיס. קטעי הקריאה המלאים לכל נר מופיעים בדף "קטעי הקריאה" – אפשר לשלב קטע אחד או שניים אם יש זמן.

16:30–13:30 • מערכון: הנר שחשב שהוא קטן מדי

🎙️ ארבע שחקניות ושחקנים	🚶 המדליקים יורדים לשורה הראשונה. השחקנים נכנסים מימין; הסביבון הגדול מונח בקדמת הבמה.
🎵 מוזיקה קלילה וקצרה בכניסה, שקט במהלך המערכון	💡 אור במה מלא ועליז; בסוף המערכון – ספוט על הנר הקטן

מנחה 1 (לפני המערכון): ועכשיו – הפסקה קטנה של צחוק. האם נר יכול להיות קטן מדי? הנה התשובה. (מוצג המערכון "הנר שחשב שהוא קטן מדי" – כ־3 דקות. ראו את הטקסט המלא בתיקיית המערכון.) מנחה 1 (אחרי המערכון): אז מסתבר שאין דבר כזה נר קטן מדי. יש רק נר שעוד לא הדליקו.

📝 לוודא שהמיקרופונים האלחוטיים עוברים לשחקנים, או לשים מיקרופון אווירה בקדמת הבמה.

18:30–16:30 • המקהלה – קריאה קולית ושיר

🎙️ מקהלה וסולנית/סולן	🚶 המקהלה יורדת מהמדרגות ועומדת בחצי עיגול סביב החנוכייה הדולקת.
🎵 קריאה קולית בשקט; אחריה – "מי ימלל" או "אנו נושאים לפידים" (מקהלה)	💡 אור כחול רך על המקהלה, ספוט זהב על החנוכייה

סולנית/סולן: בכל שנה, בכסלו, אנחנו חוזרים לאותו אור. קבוצה א׳: אור שעבר מיד ליד, קבוצה ב׳: מדור לדור, מבית לבית, כולם: מחלון לחלון. סולנית/סולן: הוא היה פה לפנינו, והוא יהיה פה אחרינו, כולם: וכרגע – הוא בידיים שלנו. (המקהלה שרה שיר חנוכה קלאסי אחד – לפי בחירת המורה למוזיקה.)

📝 הקריאה המלאה "אור שעובר מיד ליד" נמצאת ברשימת הקריאות הקוליות; כאן מופיעה גרסה מקוצרת.

20:30–18:30 • קהילה אחת, מסורות רבות

🎙️ קריינית/קריין 3, צוות תפאורה	🚶 צוות התפאורה מכניס את "שולחן המסורות" לצד שמאל של הבמה. קריין/ית 3 בדוכן.
🎵 מוזיקה רכה כלית עם צבע עממי, בעוצמה נמוכה	💡 ספוט חם על שולחן המסורות; על המסך – שקופיות של מאכלים וחנוכיות מקהילות שונות

בכל בית חנוכה נראית קצת אחרת. יש מי שמחכים כל השנה לסופגנייה עם ריבה, ויש מי שאצלם החג מריח מלביבות תפוחי אדמה חמות. יש משפחות שמכינות ספינג׳ – סופגניות טבולות בדבש או בסוכר, כמו שנהגו בקהילות צפון אפריקה. בקהילות אחדות, בעיקר בצפון אפריקה, נהגו לציין בראש חודש טבת, באמצע ימי החנוכה, את "חג הבנות" – יום של כבוד והוקרה לבנות ולנשים, של מתנות ושל שמחה. יש קהילות שאוכלות בחנוכה מאכלי חלב וגבינה, ויש בתים שבהם נותנים דמי חנוכה לילדים. ויש גם מסורת אחת שמשותפת כמעט לכולם: להציב את החנוכייה בחלון או בפתח, כדי שגם מי שעובר ברחוב יראה את האור. אולי זה הסוד של חנוכה: לכל אחד יש את המנהג שלו, את הטעם שלו ואת הסיפור שלו – ואת כולם מחבר אותו אור.

📝 אפשר להזמין לפני הטקס תלמידות ותלמידים להביא תמונה או סיפור קצר על מנהג מהבית ולהקרין אותם כאן (בהסכמה בלבד).

22:00–20:30 • רגע של תודה

🎙️ מנחה 2, מארחות ומארחים	🚶 המארחים עוברים בין השורות עם פתקים ועטים. המנחה במרכז הבמה.
🎵 מוזיקה רכה כלית שקטה מאוד	💡 אור האולם עולה מעט כדי שאפשר יהיה לכתוב

מנחה 2: הנר השביעי שהדלקנו היום הוא נר הכרת התודה. עכשיו ניתן לו רגע משלו. קחו דקה אחת, ומי שרוצים – כתבו על פתק משפט אחד של תודה. אפשר לכתוב למורה, לחברה או לחבר, למישהו מהבית, לשומר בשער, לעובדת הניקיון, או למישהו שעזר לכם בלי שאף אחד ראה. אפשר לחתום ואפשר לא לחתום. מי שמעדיפים לא לכתוב – פשוט חשבו בלב על מישהו שהאיר לכם השנה. (דקה של שקט ומוזיקה.)
המארחים יאספו עכשיו את הפתקים לתוך קופסת התודה. במהלך השבוע הם יוצגו על לוח האור במסדרון – כדי שכולנו נוכל לקרוא ולהתחמם קצת.

להבטיח שהפתקים נקראים לפני שתולים אותם. לא להקריא פתקים בקול באולם.

23:00–22:00 • מעט אור דוחה הרבה חושך – דברי סיום

מנחה 1 ומנחה 2	שני המנחים חוזרים למרכז, לצדי החנוכייה הדולקת.
שקט	האור באולם יורד שוב; רק החנוכייה ופנסי הצנצנות דולקים

מנחה 1: יש משפט ישן שאומר: "מעט אור דוחה הרבה חושך". לא צריך לגרש את כל החושך בבת אחת. מספיק נר אחד. מנחה 2: מילה טובה בבוקר. מקום פנוי ליד מישהו בהפסקה. "מה שלומך?" שבאמת מחכה לתשובה. אלה הנרות הקטנים שלנו. מנחה 1: ואם יש ימים שבהם קשה לנו להאיר – זה בסדר. אז אפשר לבקש מאחרים שיאירו לנו. בשביל זה אנחנו קהילה. מנחה 2: שיהיה לכולנו חג אורים שמח – ושנמשיך להדליק זה לזה, גם אחרי שהנר השמיני כבר כבה.

24:00–23:00 • שיר סיום

מקהלה וכל הקהל	כל המשתתפים – מדליקים, שחקנים, קריינים ומקהלה – עולים לבמה ועומדים בשורה אחת לפני החנוכייה.
"מעוז צור" – בית ראשון (מקהלה, מי שרוצה מצטרף/ת); אחריו מוזיקה עליזה ביציאה	אור במה מלא בזהב; בסוף השיר אור האולם עולה בהדרגה

מנחה 1: אנחנו מזמינים את כל מי שהשתתפו בטקס לעלות לבמה, ואת כל הקהל – מי שרוצים – לשיר איתנו את הבית הראשון של "מעוז צור". (כולם שרים. בסוף השיר – מחיאות כפיים, והקהל יוצא לפי הסדר שהמארחים מכוונים.)

חלק ג׳ – מעברים וסיום

- בין קטע לקטע – צליל פעמון רך אחד במקום הכרזה; הקהל לומד מהר שזה סימן לשקט.
- קריינים מתחלפים בדוכן בזמן שהמוזיקה הרכה עדיין מתנגנת – כך אין רגעי שקט מביכים.
- המדליקים עוברים מימין לשמאל לאורך הבמה: התנועה עצמה מספרת את הסיפור של האור שמתפשט.

- לפני המערכון ואחריו המנחה אומר/ת משפט אחד בלבד – הומור קצר שמחבר בין הרצינות לצחוק.
- שולחן המסורות נכנס בזמן שהמקהלה מסיימת לשיר, כדי שהבמה תהיה מוכנה כשהקריין/ית מתחיל/ה.

סיום

הטקס נחתם כשכל המשתתפים על הבמה והחנוכייה דולקת מאחוריהם. לאחר היציאה – לוח האור במסדרון מתמלא בפתקי התודה, והחנוכייה הגדולה נשארת דולקת בכניסה לבית הספר עד סוף ימי החג.

טקסטים מסורתיים

ברכות ההדלקה (נוסח מסורתי)

בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנֻכָּה. בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה. (בערב הראשון מוסיפים:) בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה.

נאמרות בהדלקה בזמן החג. בטקס בית ספרי – לפי מנהג המקום ובהסכמת הנהלת בית הספר; אפשר להסתפק בהדלקה סמלית ללא ברכה.

הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ (נוסח מסורתי)

הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ אָנוּ מַדְלִיקִין עַל הַנִּסִּים וְעַל הַנִּפְלָאוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת שֶׁעָשִׂיתָ לַאֲבוֹתֵינוּ בַּיָּמִים הָהֵם בַּזְּמַן הַזֶּה, עַל יְדֵי כֹּהֲנֶיךָ הַקְּדוֹשִׁים. וְכָל שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ קֹדֶשׁ הֵם, וְאֵין לָנוּ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֶלָּא לִרְאוֹתָם בִּלְבַד, כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל נִסֶּיךָ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְעַל יְשׁוּעָתֶךָ.

קיימים כמה נוסחים בקהילות השונות.

מָעוֹז צוּר – הבית הראשון (פיוט מסורתי)

מָעוֹז צוּר יְשׁוּעָתִי, לְךָ נָאֶה לְשַׁבֵּחַ, תִּכּוֹן בֵּית תְּפִלָּתִי, וְשָׁם תּוֹדָה נְזַבֵּחַ. לְעֵת תָּכִין מַטְבֵּחַ מִצָּר הַמְנַבֵּחַ, אָז אֶגְמוֹר בְּשִׁיר מִזְמוֹר חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ.

פיוט עתיק; לשירה בציבור. לחן עממי מוכר.